

SOYUT SANAT BAĞLAMINDA KİNETİK TİPOGRAFİ: GÖRSEL KİMLİK TASARIMLARINDA YARATICI UYGULAMALAR*

KINETIC TYPOGRAPHY IN THE CONTEXT OF ABSTRACT ART: CREATIVE APPLICATIONS IN VISUAL IDENTITY DESIGNS

 Gülberk Emine Aydın **, Fatih Kurtcu ***

Öz

Tipografi, yalnızca harflerin, kelimelerin veya cümlelerin düzenlenmesi değil, aynı zamanda duygu ve düşünceleri etkili bir şekilde yansıtan güçlü bir iletişim aracıdır. 20. yüzyılın başında Fütürizm Konstrüktivizm, Dada gibi modern sanat akımları, tipografi kullanımının sınırlarını genişletmiş, minimalist ve işlevsel bir bakış açısı benimsetmiştir. Dijital teknolojilerin gelişimiyle birlikte tipografi, hareket kazanarak kinetik bir forma bürünmüş, anlamı yalnızca statik harfler üzerinden değil hareket yoluyla da ileten güçlü bir araç haline gelmiştir. Soyut sanat ise, duyguların ve düşüncelerin en sade ve öz anlatımıyla ifade edilmesini sağlamaktadır. Bu yönüyle kinetik tipografiyle ortak noktalar taşımaktadır. Bunlardan biri, her ikisi de doğrudan bir anlatım sunmaktan çok, yorumlamaya açık bir deneyim sunmasıdır. Bir diğeri, mesajın en sade ve öz şekilde aktarılmasıdır. Bu çalışmada, kinetik tipografi ve soyut sanatın nasıl bir araya gelebileceği, bu birleşimin görsel iletişimde nasıl etkili bir anlatım sunduğu incelenmektedir. Araştırma kapsamında, iki disiplinin birlikte kullanıldığı tanıtım filmleri analiz edilerek, görsel iletişim üzerindeki etkileri ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kinetik Tipografi, Soyut Sanat, Grafik Tasarım, Jenerik Tasarımı.

Abstract

Typography is not only the arrangement of letters, words, or sentences but also a powerful communication tool that reflects emotions and thoughts. In the early 20th century, modern art movements such as Futurism, Constructivism, and Dada expanded the boundaries of typography, questioned traditional structures, and adopted a minimalist and functional approach. With digital technologies, typography gained movement, transforming into kinetic typography, which conveys meaning not only through static letters but also through motion. Abstract art, on the other hand, expresses emotions and thoughts in a simple and concise way, sharing common ground with kinetic typography. Both offer an experience open to interpretation rather than direct expression and aim to convey messages in the simplest form. This research examines how kinetic typography and abstract art come together and how this combination enhances visual communication. Within the research, trailers using these disciplines are analyzed, and their impact on visual communication is discussed.

Keywords: Kinetic Typography, Abstract Art, Graphic Design, Generic Design.

Araştırma Makalesi / Research Article

Başvuru tarihi / Received: 15 Mart 2025 - Kabul tarihi / Accepted: 25 Haziran 2025

*Bu makale, Gülberk Emine Aydın tarafından Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Grafik Anasanat Dalı Yüksek Lisans Programında kapsamında Doç. Fatih Kurtcu danışmanlığında yürütülen “Soyut Sanat Bağlamında Kinetik Tipografi ve Bir Uygulama Önerisi” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü, gulberkemine9@gmail.com, Ankara/Türkiye.

*** Doç., Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü, fatihkurtcu@hacettepe.edu.tr, Ankara/Türkiye.

1. Giriş

Tipografi geleneksel dönemde mesajın net ve estetik bir şekilde okunmasıyla ilgilenmiştir. Modern dönemde ise içerik ile bağlantı kurması sağlanmıştır. Bu bağlamda tipografi görsel bir ifade biçimi olarak da büyük bir öneme sahiptir. Yazı formunun tasarım sürecindeki kullanımı, düşünce ve duyguların estetik bir dille ifade edilmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda tipografi, yalnızca harflerin, kelimelerin veya cümlelerin düzenlenmesi değil, aynı zamanda anlam ve duyguları etkili bir şekilde yansıtarak iletişimin bir parçası haline gelmektedir. Harflerin biçimi, büyüklüğü ve yerleşimi, metnin yalnızca içeriğini değil, aynı zamanda okuyucuya hissettirdiği duyguyu ve verdiği mesajı da doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla tipografi kullanımının, görsel iletişiminde hem estetik hem de işlevsel bir köprü görevi görmekte olduğu söylenebilir.

Tipografi ile ilgili birçok farklı yoruma ulaşılabilir; bazıları tipografiyi sadece metinlerin düzenlenmesi olarak görürken, bazıları ise bir sanat formu olarak değerlendirmektedir. Farklı yaklaşımlar, tipografinin çok yönlülüğünü ortaya koymakta ve onu yalnızca yazılı iletişimin bir aracı olmaktan çıkarıp sanatsal ve iletişimsel bir ifade biçimine dönüştürmektedir. Kane (2011:8)'a göre tasarım sorunları çözmektir. Grafik tasarım ise sorunları işaretlemeler yaparak çözmektir. Yazı, dili görünür kıldığı için benzersiz derecede zengin bir işaretler dizisidir. Etkili bir grafik tasarımı için yazı karakteriyle başarılı bir şekilde çalışmak şarttır. Bu yorumdan hareketle, tipografinin grafik tasarımın temel unsurlarından biri olduğu ve bir tasarımın anlamını şekillendirme ve mesajını iletme sürecinde, yazı karakterinin seçimi ve düzenlenmesinin belirleyici bir rol oynadığı söylenebilir. Solomon (1961:8) ise şöyle açıklamıştır; “bana göre tipografi, tasarımın temel unsurları, ilkeleri ve niteliklerinin anlaşılması yoluyla mekanik olarak harflerin, sayıların, sembollerin ve şekillerin sanatıdır. Tipografi sanatını, tipografi ile ilgili sembolizm ve sanat algımı birleştirmek için geliştirdiğim bir kelime olan ‘tipoikonografi’ olarak tanımlıyorum”. Ambrose ve Harris (2009:38)'e göre; Tipografi, bir yazılı fikre görsel bir biçim verme aracıdır. Tasarımın karakterini ve duygusal özelliklerini belirleyen en etkili unsurlardan biridir; aldığı görsel biçim, bir fikrin erişilebilirliğini ve okuyucunun buna nasıl tepki vereceğini önemli ölçüde belirler.

20. yüzyılın başında, sanat dünyasında yaşanan dönüşüm tipografi alanında da etkilerini göstermiştir. Bu dönemdeki sanat akımlarından biri olan Fütürizm, tipografinin dinamizmini ön plana çıkararak metinlerin alışılmadık düzenlemelerle sunulmasını sağlamıştır. Marinetti'nin liderliğindeki bu akım, hız, hareket ve teknolojik ilerlemenin etkisini vurgulamış, tipografiyi yeni bir sanat formu olarak kabul ettirmiştir. Modern sanat akımlarının etkisiyle, geleneksel tipografi anlayışı terk edilmiş ve minimalist, işlevsel bir bakış açısı benimsenmiştir. Özellikle bilgisayar sistemlerinin ve yazılımlarının gelişimiyle, görsel iletişim tasarımları daha çeşitli ve etkileyici hale gelmiş, bu durum sanatçılara ve tasarımcılara yeni ifade biçimleri yaratma imkânı sunmuştur. Bu ifade biçimlerinden biri de kinetik tipografidir. Kinetik tipografi, yazıların hareketiyle estetik ve anlam taşıyan bir anlatım dilidir. Geleneksel tipografiden farklı olarak, yazı yalnızca bilgi ileten değil, aynı zamanda duygu ve düşünceleri dinamik bir biçimde ileten bir ifade aracı olarak kullanılmaktadır. Soyut sanat ise, figüratif olmayan bir anlatım biçimi olarak, duygu ve düşüncelerin görsel dil aracılığıyla aktarılmasını sağlamaktadır. Soyut sanatın temelinde yer alan minimalizm, görsel karmaşıklığı azaltıp fikrin özüne odaklanarak mesajın doğrudan iletilmesini hedeflemektedir. Avent (2022)'in de belirttiği gibi “Soyut sanat bir fikrin onun nesnel referanslarından soyutlanarak ifade edilidir. Bu görsel sanatlarda, betimleme eyleminin herhangi bir direkt ve referansa dayalı noktalarından sıyrılışı demektir” Bu noktada, soyut sanat ve kinetik tipografi arasında ortak özellikler bulunmaktadır. Bunlardan biri, her iki yöntemin de duygu ve düşüncelerin izleyiciye yorumlamaya açık bir şekilde sunulmasını sağlamak ve anlamı daha yoğun ve doğrudan bir şekilde iletmek için sadeleştirilmiş formlar kullanmaktır. Bir diğeri ise her iki yöntemin de karmaşıklığı ortadan kaldırarak, mesajın özüne ulaşmayı amaçlamasıdır. Bu noktada birbirlerini tamamlayıp etkili bir sunum yarattıkları söylenebilir. Anlatılmak istenen soyut fikir kinetik tipografiyi de anlatımın içine çekip etkili bir boyut yaratmaktadır. İzleyicinin hem görsel doyum yaşadığı hem de kinetik tipografiyi etkili bir biçimde deneyimlemiş olduğu söylenebilir.

Kinetik tipografi, metnin hareketle birleşmesiyle oluşan dinamik bir ifade biçimidir. Bu hareket, izleyicinin dikkatini belirli noktalara çekmek ve mesajın daha etkili bir şekilde iletilmesini sağlamak için kullanılan güçlü bir araçtır. Soyut sanatın görsel diliyle birleştiğinde ise, metin ve görsel unsurlar arasındaki etkileşim, izleyicinin duyuşsal algısını harekete geçirirken aynı zamanda

düşünsel süreçlerini de tetiklemektedir. Bu birleşim, birden fazla anlam katmanına sahip etkileyici bir anlatım dili oluşturmakta ve izleyiciye farklı bir perspektif sunmaktadır. Etkili ve yenilikçi tasarımlar oluşturulmasında önemli bir role sahip olan bu yaklaşımlar, izleyiciye duygu ve düşünce aktarımı konusunda yeni yollar sunmaktadır. Araştırma, soyut sanatın kinetik özelliklerinin tipografi ile nasıl birleştirilebileceği, bu birleşimin hangi yöntem ve tekniklerle hayata geçirilebileceği gibi temel sorunlar üzerinde durmaktadır. Araştırma sürecinde, kinetik tipografi ve soyut sanatın bir arada kullanıldığı tanıtım filmi örnekleri hem teorik hem de pratik bir perspektifle incelenmektedir. Bu incelemede, söz konusu disiplinlerin etkileşim alanlarını derinlemesine anlamayı ve bu birlikteliğin görsel iletişim üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Böylece, kinetik tipografi ve soyut sanatın yenilikçi ve etkili bir şekilde nasıl birleştirilebileceğine dair veriler elde edilmektedir.

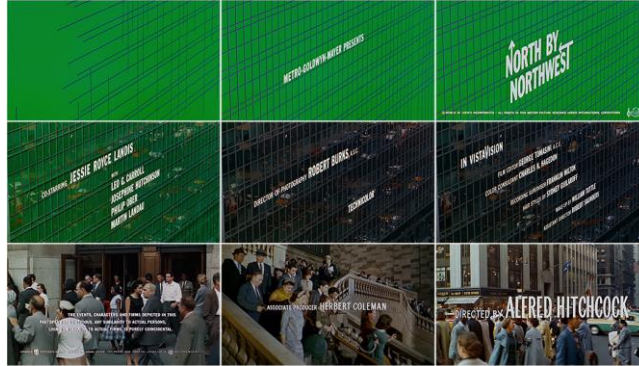
2. Kinetik Tipografi

Kinetik tipografi kullanımı harf biçimleri, boyutları, aralıkları ve düzenlemesi, bir fikrin okuyucuya nasıl ulaşacağını ve onun üzerinde nasıl bir etki bırakacağını belirlemede önemli bir role sahiptir. Böylece tipografi kullanımı, sadece yazının okunabilirliğini artırmakla kalmamakta, aynı zamanda iletilmek istenen düşünce, duygu veya atmosferi okuyucuya aktarırken önemli bir rol oynamakta ve anlamı derinleştirerek, izleyiciyle daha etkili bir iletişim kurulmasını sağlamaktadır. Sayısal tipografi ile birlikte kinetik tipografi, ekranlarda yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Televizyon, bilgisayar ve sinema gibi alanlarda tipografinin kullanımı daha dinamik bir form kazanmıştır. Özellikle jenerik tasarımları, tanıtım filmleri, marka kimliği animasyonları, gibi alanlarda sıkça kullanılmaya başlanmıştır.

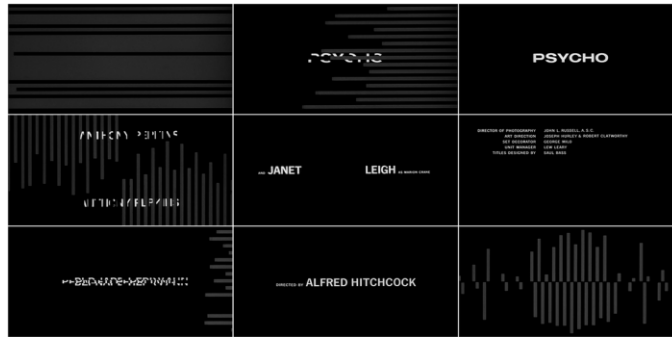
Sinema dünyasında jenerik tasarımı, bir filmin açılış veya kapanışında yer alan bölümleri ifade etmektedir. Bu bölümler, film başlığını, yönetmeni, oyuncularını ve teknik ekibi izleyiciye tanıtmakla kalmaz, aynı zamanda filmin tematik yapısı hakkında ipuçları sunarak seyirciyi hazırlayan görsel ve işitsel bir araç haline gelmektedir. Saul Bass, (Noyan, 2006:4)'a göre; Jenerik tasarımı "hikâye anlatım sürecine katkıda bulunan sanatsal bir önsöz" olarak tanımlamaktadır. Jenerik tasarımının kökeni, sessiz sinema dönemine kadar uzanmaktadır. Sessiz sinemanın ilk yıllarında jenerikler basit metinlerden oluşmaktadır. Charlie Chaplin'in *The Vagabond* (1916) filmi bu dönemdeki temel örneklerdendir. Ancak sesli sinemanın 1927'de *The Jazz Singer* gibi örnekler

ile yaygınlaşmasıyla birlikte jenerik tasarımları daha dinamik ve estetik bir nitelik kazanmıştır. 1930'lu yıllarda büyük stüdyolar, kendi marka kimliklerini jenerikler aracılığıyla oluşturmaya başlamıştır. Örneğin, MGM'nin kükreyen aslanı ve 20th Century Fox'un trompetli açılışı, jenerik tasarımlarının ikonikleşmesinin önünü açmıştır.

Jenerik tasarımı, sinema ve televizyon dünyasında büyük bir öneme sahiptir. Bu tasarımlar, izleyiciye film ya da program hakkında ipuçları vermektedir. Kinetik tipografi ise, yazı ve hareketin birleşimiyle dinamik bir anlatım dili oluşturmaktadır. Modern jenerik tasarımında, bu iki öge birleşerek, sinemanın görsel anlatım gücünü daha da güçlendirmiştir. Kinetik tipografinin jenerik tasarımında kullanımı, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında hız kazanmıştır. Saul Bass, bu dönüşümün öncülerindendir. Bass, tipografiyi yalnızca bir bilgi aracı değil, filmle ilgili ipuçları veren ve izleyicinin duygusal tepkilerini yönlendiren bir araç olarak kullanmıştır. Örneğin "North by Northwest" (1959) (Görsel 1) ve "Psycho" (1960) gibi (Görsel 2) ikonlaşmış filmlerinde, metinlerin hareketi, izleyiciye gerilimli bir atmosferin sinyalini vermektedir.

Görsel 1. Saul Bass, *North by Northwest* Jenerik Tasarımı, 1959.

Görsel 2. Saul Bass, *Psycho* Jenerik Tasarımı, 1960.

Saul Bass'ın ardından, kinetik tipografinin en dikkat çekici örneklerinden biri de Kyle Cooper'ın "Se7en" (1995) filmiyle sunduğu jenerik tasarım olmuştur (Görsel 3). Bu jenerik, harflerin ve kelimelerin karmaşık bir şekilde ekranda hareket etmesiyle, filmdeki karanlık atmosferi mükemmel bir şekilde yansıtmaktadır.

Görsel 3. Kyle Cooper, *Se7en* jenerik tasarımı, 1995.

Bu dönemlerden itibaren, kinetik tipografi, jenerik tasarımlarının bir parçası olarak sinemanın estetik dilinde önemli bir yer edinmiştir. Filmin atmosferini hazırlamak, karakterlerin ruh halini yansıtmak ve temaları önceden izleyiciye hissettirmek için kinetik tipografi sıklıkla kullanılan bir araç haline gelmiştir.

3. Soyut Sanat

Soyut sanat, 20. yüzyılın başlarında geleneksel sanat anlayışına karşı bir tepki olarak ortaya çıkmış ve modern sanatın temel ifade biçimlerinden biri haline gelmiştir. Bu sanat akımı, doğrudan nesnel gerçeklikten uzaklaşarak, renk, şekil, form ve çizgiler gibi estetik unsurlar aracılığıyla duygusal ve düşünsel bir ifade biçimi yaratmayı amaçlamaktadır.

Soyut sanat ile ilgili farklı tanımlamalar mevcuttur. Hançerlioğlu (2015:54)'na göre, soyutlama, yeniden somuta varmak ve somut bütünün parçalarının da birbiriyle olan ilişkilerini tümüyle kavramak için kullanılan bir yöntem, bir araçtır. Mutlu (2019:23)'ya göre, tasarımda soyutlama, ne kadar tasarımı biçimlendiren düşünce ya da düşüncelerin özelliklerinin ayrıştırılması, rastlantısal özelliklerinden arındırılması olsa da tamamıyla ana düşünceden koparılmamaktadır. Avent (2022) ve Arnheim (2015)'a göre ise, soyut sanat bir fikrin onun nesnel referanslarından soyutlanarak ifade edilidir. Bu görsel sanatlarda, betimleme eyleminin herhangi bir direkt ve referansa dayalı noktalarından sıyrılışı demektir.

Soyut sanatın gelişimi, sanatın evrimiyle paralel bir şekilde, yeni bir görsel dilin doğmasına olanak sağlamıştır. Özellikle 1910-1920 yılları arasında Fransa, Hollanda, Almanya, Rusya ve Avusturya gibi geniş bir coğrafyada etkili olmuş, modernizmin önemli bir parçası olarak kabul edilmiştir. Soyut sanatın tam anlamıyla biçim bulması, Wassily Kandinsky'nin 1910 yılında yaptığı resimleriyle gerçekleşmiştir. Kandinsky, soyut sanatın felsefi temellerini atmış ve müzikten ilham alarak renk ve formu birleştirmiş yani müziği resmetmiştir. Soyut sanat, birçok farklı akım ve yaklaşımı içinde barındırmaktadır. Kandinsky ve Mondrian gibi sanatçılar geometrik şekiller ve renk kontrastları kullanarak estetik bir dil yaratırken, Jackson Pollock'un "drip painting" tekniği ile hareketi ve rastlantısallığı vurgulamıştır. Bu sanatçılar, soyut sanatın farklı yüzlerini keşfetmiş, her biri kendi tarzını geliştirerek soyut sanat akımının genişlemesine katkıda bulunmuştur. Soyut sanat, bir yandan görsel bir ifade biçimi sunarken, diğer yandan bir düşünce akımı olarak da önem kazanmıştır.

Soyut sanatın temelinde yer alan soyutlama, fiziksel dünyadan soyutlanarak, izleyiciye doğrudan değil, düşünsel ve duygusal bir algı sunmayı amaçlamaktadır. Soyutlamanın, bir kavramın veya sistemin anlaşılmasını kolaylaştırmak için gereksiz detaylardan arındırılması ve özüne indirgenmesi süreci olduğu söylenebilir. Soyut sanat, geleneksel temsili reddederken, biçim ve renk aracılığıyla duygusal ve estetik ifadeler yaratmayı hedeflemektedir.

20. yüzyılın başlarında, soyut sanat ve grafik tasarım sıklıkla bir arada kullanılan iki disiplin haline gelmiştir. Konstrüktivizm ve fütürizm gibi sanat akımları, grafik tasarımın evriminde büyük bir rol oynamıştır. Grafik tasarımın, soyutlamayı benimsemesi işlevsel bir estetik yaratmaya olanak sağlamıştır. Grafik tasarımda soyutlama özellikle sembol, ikon, amblem ve logo tasarımı gibi alanlarda etkili olmuştur. Soyutlamanın sadeleştirici gücü, izleyiciye katmanlı bir anlam taşıyan tasarımlar sunmaktadır.

Bauhaus ve İsviçre Stili gibi modern tasarım hareketleri, soyutlamanın fonksiyonel bir estetik haline gelmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bu akımlar, tasarımda minimalizm ve işlevselliği öne çıkararak, soyut formların ve geometrik şekillerin kullanımını teşvik etmiştir.

Bu dönemin tasarımcıları, soyutlama ve sadeleştirme ile izleyicinin zihninde net bir etki bırakmayı amaçlamışlardır. İsviçre Tasarım Hareketi, minimalist estetiği ve tipografik netliğiyle tanınmış ve tasarım dünyasında kalıcı bir etki yaratmıştır.

İsviçre Tasarım Hareketi, niteliksel kökenlerini Ernst Keller (1891-1968)'in, konunun içeriğinden çıkarılan çözümlerinde bulmaktadır. Tasarımlarının bazılarında geometrik piktografik stilde kompozisyon dikkati çekerken, bir başkasında illüstratif nitelikler ağır basmaktadır. Keller'in başlattığı bu nitelikli tarz, ölümünden sonra çeyrek asır boyunca devam etmiştir (Uygungöz, 1995:87).

Zürih Sanat ve El Sanatları Okulu'nda soyut sanat ve modern tasarımın temellerini öğrenmiş olan Ernst Keller, grafik tasarımda soyutlamanın etkilerini başarılı bir şekilde kullanmıştır. Özellikle tiyatro ve sergi afişlerinde soyut formlar ve tipografik düzenlemeleri kullanarak, minimalist bir dil geliştirmiştir. Keller'in tasarımları (Görsel 5), geometrik formlar ve tipografi arasındaki etkileşimi vurgulamıştır, bu da modern grafik tasarımın temellerini atmıştır.

Görsel 4. Ernst Keller, *Zürih Sanat ve El Sanatları Okulu'ndan tasarımlar*, 1927-1928.

Rosmarie Tissi ise soyut sanatın etkilerini grafik tasarıma taşıyan bir diğer önemli figürdür. Tissi'nin çalışmaları, (Görsel 5) tipografiyi soyut sanatın bir ifadesi olarak ele almış ve grafik tasarımın sınırlarını genişletmiştir. Tissi'nin tasarımlarında tipografi, harfler ve kelimeler sadece anlam taşıyan semboller değil, aynı zamanda renk, form, leke ve düzenin bir parçası olarak kullanılmıştır. Bu yaklaşım, soyut sanatın duygusal ve ifade gücünü grafik tasarıma entegre etmiştir.

Görsel 5. Rosmari Tissi, Anton Schöb firması dosya tasarımı, 1982. Rosmari Tissi, *Serenaden*, 1992.

Soyut sanatın etkileri, dijital çağın başlangıcında daha da derinleşmiştir. Bilgisayar teknolojisinin artan kullanımıyla birlikte, soyutlama ve grafik tasarım dijital ortamda yeni bir boyut kazanmıştır. Dijital araçlar, sanatçılara soyut kavramları ifade etme ve keşfetme konusunda yeni olanaklar sunmuştur. Neville Brody, dijital çağda soyut çalışmaları ve tipografik yenilikleriyle tanınan önemli bir grafik tasarımcıdır. Brody, tipografi üzerinden (Görsel 7) soyut kavramlar geliştirerek modern sanatın soyutlamalarını grafik dünyasına entegre etmiştir.

Görsel 6. Neville Brody, *The Face* dergisi *The Kraftwerk* röportaj sayfası tasarımı (solda), 1982.

Neville Brody, *Fuse* dergisi için tipografik tasarımları (sağda).

4. Soyut Sanat ve Kinetik Tipografi

Soyut sanat, duygu ve düşüncelerin en sade haliyle aktarılmasına odaklanan bir sanat akımıdır. Soyut sanatın özünde, karmaşıklıklardan arınmış, yalın bir ifade biçimi bulunmaktadır. Bu noktada, kinetik tipografiyle benzer bir anlayışla duygu ve düşünceleri aktarmayı

amaçlamaktadır. Soyut sanat ile kinetik tipografinin kesişim noktaları, her iki alanın da aktarılacak isteneni en öz şekilde ifade etmeye yönelik ortak amacını ortaya koymaktadır.

“Soyutlamada esas olan, bütünlüğü temsil eden yapıdan, bilinçli bir yaklaşımla esas özü ortaya çıkarmaktır. Gereksiz detaylardan kurtulup sadece özün ortaya çıkartılmasına odaklanılmaktadır” (Ergün,2017:234). Ergün, tarafından ifade edilen bu yaklaşım, duygu ve düşüncelerin yoğun bir biçimde yansıtılmasına olanak tanımaktadır. Soyut sanat, anlamı daha doğrudan ve yalın bir şekilde sunmayı amaçlarken, bu da izleyicinin soyut düşünceleri daha derinlemesine algılamasını sağlamaktadır. Benzer şekilde, kinetik tipografi de duygu ve düşüncüyü en sade şekilde aktararak fikrin özünü sunmaktadır. Her iki alan da soyutlamanın gücünü, somut öğelerle izleyicinin algısını şekillendirecek şekilde kullanmaktadır.

Kinetik tipografi, soyut bir dilin görsel ve hareketli bir versiyonudur. Harflerin ve kelimelerin hareketi, aktarılacak istenen fikri somutlaştırarak ifade etmektedir. Hareket, hız ve ritim gibi unsurlar, soyut kavramları somut bir şekilde deneyimleme fırsatı sağlamaktadır. Soyut sanatın teknolojinin ilerlemesiyle birlikte dijital ortamlarda daha fazla yer bulması, kinetik tipografinin ve soyut kavramların film ve televizyon jeneriklerinde daha fazla kullanılmasına olanak sağlamıştır. Jenerik tasarımlar, sadece bir yapımın atmosferini ve temalarını değil, aynı zamanda soyut etkileri de izleyiciye aktarma konusunda önemli bir araçtır. Bir film veya dizinin jeneriği, izleyiciye görsel ve duygusal ipuçları verirken, soyutlamalar kullanarak izleyicinin zihninde güçlü bir iz bırakabilir.

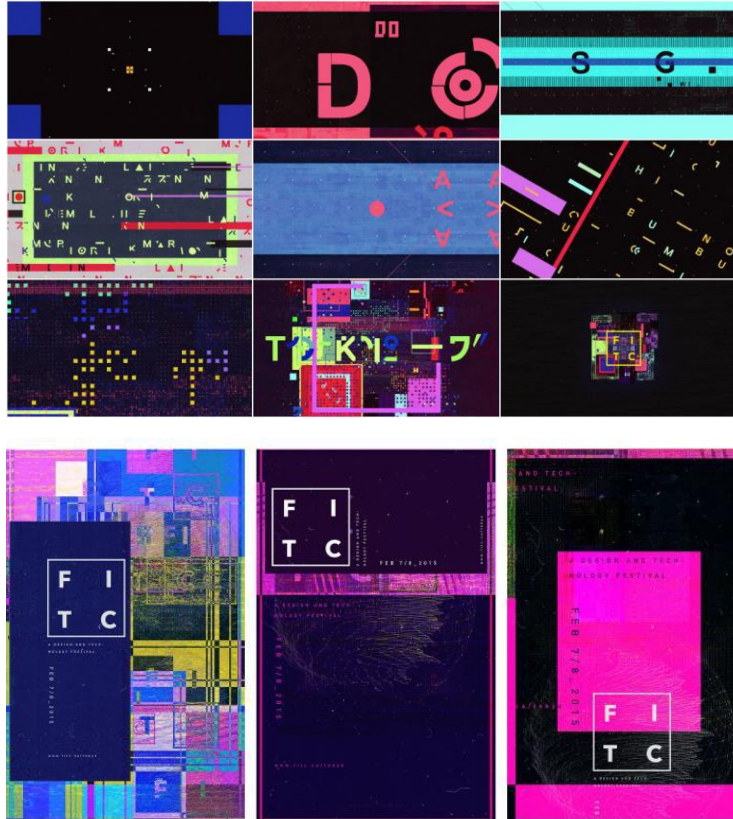
Soyut sanat ve kinetik tipografi için, Venom filmi için tasarlanan jenerik tasarımı örnek olarak verilebilir. Venom filmi jeneriği, Ben Conrad tarafından Genpop Studio ile tasarlanmıştır. Jeneriği başlatan “Venom” kelimesi, tasarımdaki mürekkep etkisinin soyut yansımalarıyla, tipografinin uyumunun ön gösterimi niteliğindedir. Harfler, etkileyici bir şekilde geniş bir alana yayılmakta ve her geçişte tasarımın odak noktası haline gelmektedir. Tipografinin soyut mürekkep etkileriyle birlikte bir sonraki sahneye bağlanması, jenerik tasarımının dinamikliğini yükseltmektedir. Tasarımda kullanılan güçlü kontrast ve çarpıcı renk paleti (kırmızı, siyah, beyaz) dramatik bir etki yaratmaktadır. Bu unsurlar, hem filmin karanlık ve gerilim dolu atmosferine uygun bir görsellik sunmakta hem de izleyicide kalıcı bir izlenim bırakmaktadır. Son sahnede, tasarımda kullanılan tüm bu etkiler bir araya gelerek hızlı geçişlerle yoğun bir görsel dinamizm

yaratmaktadır. Venom filminin jenerik tasarımı (Görsel 8), kinetik tipografi ve soyut sanatın bir arada kullanılmasıyla filmin enerjisine uyumlu bir görsellik sunmaktadır.

Görsel 7. Ben Conrad, *Venom* filmi kapanış jeneriği, 2018.

Soyut sanat ve kinetik tipografi kullanımı için verilebilecek bir diğer örnek ise, her yıl dünya çapındaki dijital sanatçıları, geliştiricileri ve tasarımcıları bir araya getiren bir konferans olan FITC Tokyo'nun 2015 tanıtım filmi ve görsel kimlik çalışmalarıdır.

Görsel 8. FITC Tokyo, *Tanıtım Filmi* (yukarıda), FITC Tokyo poster tasarımları (aşağıda), 2015.

Tasarımda canlı renkler ve soyut tipografi kullanımı, geometrik şekiller, ilham verici ve yenilikçi bir ortamı temsil ederken, aynı zamanda dijital sanatın ve teknolojinin ilerleyen yönlerini yansıttığı söylenebilir. Tasarımda kullanılan tipografi özgürlüğü, metnin ve içeriğin görsel olarak daha dinamik ve çarpıcı hale gelmesini sağlamaktadır. Harflerin parçalara bölünerek soyut bir bütünlük oluşturması, tasarımın modern ve dikkat çekici bir estetik sunmasına yardımcı olmaktadır. Bu soyut yaklaşım, geleneksel tipografinin sınırlarını zorlayarak tasarımın özgün ve yenilikçi bir görünüme kavuşmasını sağlamaktadır. Ayrıca, tasarımda yer alan geometrik şekillerin dinamik hareketi, konferansın enerjik ve ilham verici atmosferini yansıtmaktadır. Bu noktada tasarımda kullanılan soyut etkilerin ve kinetik tipografinin temelde aktarılmak istenen duygu ve düşünceyi nasıl temsil ettiği görülmektedir.

Kinetik tipografi ve soyut sanatın birlikte kullanımı, özellikle dijital ortamda güçlü bir ifade biçimi sunmaktadır. Bu iki sanatsal ifade biçiminin bir arada kullanılması, soyut düşüncelerin görsel ve hareketli bir biçimde sunulmasına olanak tanımaktadır. Bu etkileşimin örnekleri olabilecek iki tanıtım filmi seçilmiş ve incelenmiştir. Bu filmlerin görsel dildeki soyutlamaları ve kinetik tipografi kullanımları üzerinden yapılan analizleri ile nasıl etkili bir iletişim kurdukları incelenmektedir.

5. Lowlands 2018 & 2019 Festival Tanıtım Filmi İncelemesi

Tam adıyla “*A Campingflight to Lowlands Paradise*” olarak bilinen Lowlands Festivali, Avrupa'nın en prestijli müzik ve sanat etkinliklerinden biridir. Her yıl ağustos ayında Hollanda'nın Biddinghuizen kasabasında düzenlenen bu festival, müzikten sanata, tiyatrodan sinemaya kadar uzanan geniş programıyla dikkat çekmektedir. Festival ilk olarak 1993 yılında gerçekleştirilmiş ve geçen otuz yılı aşkın sürede yalnızca bir müzik festivali olmanın ötesine geçerek geniş kapsamlı bir sanat ve kültür platformuna dönüşmüştür.

Lowlands'in temel misyonlarından biri, sanatın farklı kültürel biçimlerde katılımcılarla buluşmasına aracılık etmektir. Festival, katılımcılarına yalnızca performansları izlemekle kalmayıp aynı zamanda yaratıcı atölyelere katılma, tartışmalara dahil olma ve farklı disiplinleri deneyimleme fırsatı sunmaktadır.

Lowlands Festivali'nin görsel kimlik çalışmaları, Hollandalı tasarımcı Hansje Van Halem'in (Görsel 9) tasarımlarıyla öne çıkmıştır. Bu tasarımlar, festivalin dinamik ve çok disiplinli yapısını yansıtarak sanatın görsel iletişimdeki gücünü ortaya koymaktadır. Tasarımlarında özellikle kinetik tipografi ve soyut etkileri yenilikçi bir şekilde kullanımıyla dikkat çekmiştir. Bu çalışmalar, yalnızca festivalin tanıtımına katkıda bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda görsel iletişimde soyut ve kavramsal yaklaşımların nasıl bir etki yaratabileceğini gözler önüne sermiştir.

Tasarımlarda genellikle bir çizgi ızgarası üzerinde hareket eden ve değişen harfler, soyut şekiller ve desenlerle karakterize edilmektedir. Çizgilerin üzerindeki harfler, çizgilerle bütünleşerek kaybolmakta ve ardından yeniden belirlemektedir. Bu görseller, festivale ait içerikleri görsel olarak tanıtmakta ve katılımcılara festivalin temaları hakkında ipuçları vermektedir. Kinetik tipografi, yazıların ve grafiklerin dinamik bir şekilde ekranda hareket etmesiyle dikkat çekmektedir. Bu tasarımlar, festivali tanıtmanın yanı sıra, görsel estetiğiyle de izleyicinin ilgisini çekmek üzere tasarlanmıştır. Festivalin müzik, tiyatro, edebiyat, sanat, politika, bilim ve sinema gibi çeşitli alanlarda etkinlikler sunduğunu vurgulayan bu görsel kimlik çalışmaları, festivale dair bilgileri görsel olarak özetlemekte ve izleyicinin ilgisini festivale çekmeye hizmet etmektedir.

Görsel 9. Lowlands Festivali, *Görsel Kimlik Tasarımları*, 2019.

Tasarımda, sabit ve durağan görseller yerine (Görsel 10) sürekli hareket halinde olan, değişken ve akışkan formlar tercih edilmiştir. Geometrik desenler ve hareketli harfler, soyut ve anlamlı bir dil yaratmıştır. Kinetik tipografi, bu kimliğin merkezinde yer almış; harflerin sürekli biçim değiştirmesi, yeniden yapılandırılması ve hareket etmesi, festivalin enerjik ve yenilikçi karakterine doğrudan bir referans olmuştur.

Hansje Van Halem, 2017'den 2024'e kadar Lowlands Festivali'nin tanıtım filmleri ve görsel kimlik tasarımlarını üstlenmiş, bu süre zarfında festivalin estetik ve tematik yapısını belirgin bir şekilde etkileyen bir görsel dil oluşturmuştur. Çalışmaları, yalnızca bir tanıtım materyali üretmenin ötesine geçerek festivalin kültürel ve sanatsal vizyonunu şekillendiren bir kimlik haline gelmiştir. Halem'in tasarımlarında, kinetik tipografi, soyut geometrik formlar ve çizgi düzenleri temel araçlar olarak öne çıkmaktadır.

Görsel 10. Lowlands Festivali, Görsel Kimlik Tasarımları, 2018.

Lowlands tarafından oldukça beğenilen bu tasarımlar 2017'den beri aynı çizgisini koruyarak devam etmektedir. Lowlands ekibi tasarımlar için şunları söylemiştir (http 1):

Hansje van Halem, 2017'den beri Lowlands Festivali'nin tasarımcısıdır. Lowlands için yaptığı tasarımı yatay ve dikey bir çizgi ızgarası üzerine kurdu. Bu çizgiler içinde statik veya animasyonlu harfler, soyut şekiller ve desenler beliriyor. Lowlands, bu tarzı "festivaller ve müzik için uygun, halüsinatif bir illüzyon" olarak tanımlıyor. Amaç, cesur ve güçlü, tek başına ayakta durabilen, tanınabilir ve şaşırtıcı bir şey yapmaktı.

6. The Preview Seongsu Sanat Fuarı 2024 Tanıtım Filmi İncelemesi

Sanat dünyasında yenilikçi bir yaklaşımı benimseyen The Preview Seongsu, Güney Korenin başkenti Seul'da düzenlenen ve hızla Asya'nın en prestijli sanat etkinliklerinden biri haline gelen bir fuardır. İlk kez 2021 yılında düzenlenen etkinlik, yeni nesil sanatçıların, galerilerin ve koleksiyoncuların ilham verici çalışmalarını sergileyerek, bölgesel sanat sahnesini küresel bir platforma taşımaktadır.

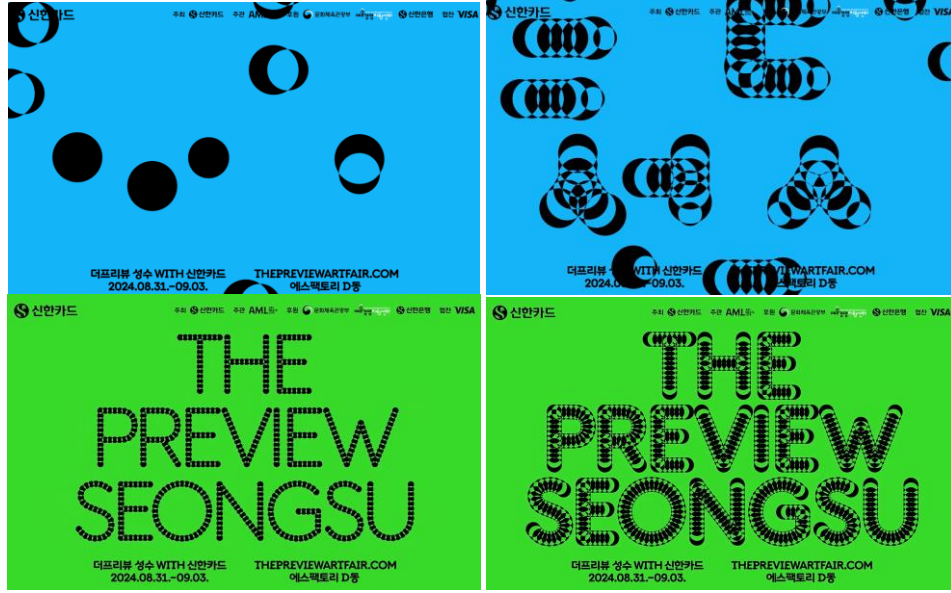
The Preview Seongsu, özellikle genç ve yenilikçi sanatçılara odaklanarak, sanat dünyasına yeni perspektifler sunmayı ve geleneksel sınırları aşmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, fuar hem yenilikçi sanat eserlerinin hem de geleceğin koleksiyonlarının tanıtıldığı bir alan olarak dikkat

çekmektedir. The Preview Seongsu, yalnızca bir sanat fuarı olmanın ötesine geçerek, sanatçılar ve galeriler arasında iş birliği ve dayanışma ruhunu teşvik eden bir platform sunmaktadır. Tema, (Görsel 11) sanatçıların birlikte hareket ederek, geleceğe yönelik vizyonlarını şekillendirmesi ve büyümesine “Birlikte Büyüyoruz” sloganı ile odaklanmıştır.

Görsel 11. The Preview Seongsu Sanat Fuarı, Görsel Kimlik Tasarımları, 2024.

2024 yılı etkinliğinde, “Birlikte Büyüyoruz” teması, fuarın görsel kimliği ve iletişim stratejisine de yansıtılmıştır. New York merkezli tasarımcı Jun Ki Hong, The Preview Seongsu 2024 için tasarladığı görsel kimlik ve tanıtım filmiyle, bu temayı estetik ve dinamik bir görselleştirme ile hayata geçirmiştir. Bu tasarım, fuarın kolektif büyüme, değişim ve evrim fikrini yansıtmayı temel almıştır. The Preview Seongsu’nun görsel kimliği, fuarın temasını estetik açıdan etkileyici bir tasarım anlayışıyla yansıtmaktadır. Büyüme, dönüşüm ve kolektif evrim kavramları, dinamik şekiller ve semboller aracılığıyla somutlaşırken, kullanılan tipografi ve renk paleti fuarın modern ve enerjik atmosferini izleyiciye başarıyla aktarmaktadır. Tasarım, (Görsel 12) yalnızca dikkat çekici bir görsel deneyim sunmakla kalmayıp, aynı zamanda fuarın tematik mesajını güçlü bir sanat eseri formunda ifade etmektedir.

Görsel 12. The Preview Seongsu Sanat Fuarı, Görsel Kimlik Tasarımları, 2024.

Tasarımda öne çıkan ve sıkça kullanılan dairesel ve soyut şekiller, görsel kimliğin temel yapı taşlarından biri olarak dikkat çekmektedir. Bu şekiller, düzenli ve ritmik bir biçimde tekrarlanarak, dinamik ve hareketli bir görsel yapı sunmaktadır. Bu motifler, sadece estetik bir unsur olarak kalmamakta, aynı zamanda fuarın ana temasını destekleyen bir anlatı aracı görevi görmektedir. “Dairelerin ritmik tekrarları, festivalin teması olan “Birlikte Büyüyoruz” ifadesini somut olarak yansıtmaktadır” (http 2). Dairesel şekiller, bir araya geldiklerinde düzenli bir hareket hissi uyandırmakta ve kolektif bir evrimi simgeleyen bir akış yaratmaktadır. Başlangıçta basit birer nokta gibi görünen formlar zamanla, belirli bir düzen içinde evrilerek ve dönüşerek fuarın ismini ve sloganlarını içeren metinlere dönüşmektedir. Bu görsel süreç, sadece tasarımın dinamik doğasını değil, aynı zamanda bir anlam yaratma ve büyüme sürecini de yansıtmaktadır. Dairesel ve soyut şekiller, tipografiye entegre olarak özgün bir yazı karakteri oluşturmakta ve fuarın tematik anlatısını güçlü bir biçimde desteklemektedir.

7. Sonuç

Tipografi tarihsel süreçte önemli dönemlerden geçmiştir. Matbaanın keşfinden yirminci yüzyıla kadar olan sürece geleneksel, yirminci yüzyıldan 1985’ler yani sayısal tipografiye (1985’ler Apple bilgisayarların üretimi ile başlamıştır) döneme modern ve sayısal tipografinin yoğun kullanıldığı dönemde ise post-modern tipografi olarak özetlenebilir. Geleneksel tipografi

döneminde temel amaç yazının, alıcıya dönemin estetiği ile okutmaktır. Modern dönemde ise tipografi okunmanın dışında bakılmalı, görülmeli ve seyredilmelidir. Okunmanın yanında tipografi nesne olarak resim gibi izlenmelidir. Çünkü artık içerik ile görsel bir bağ kurmaktadır. Özellikle 20. yüzyılın başında sanat dünyasında yaşanan dönüşümler, tipografinin de yeni anlatım teknikleriyle şekillenmesine yol açmıştır. Bu bağlamda, kinetik tipografi, metne hareket kazandırarak, iletişimi güçlendiren ve izleyici ile daha etkili bir bağ kuran bir yöntem olarak ön plana çıkmıştır.

Soyut sanat ise, duygu, düşünce veya kavramları minimalist ve deneysel formlar aracılığıyla aktaran bir sanat anlayışı olarak, kinetik tipografi ile ortak noktalar taşıdığı görülmüştür. Her iki yöntem de mesajın özüne odaklanmayı ve bunu yansıtmayı, izleyiciye farklı yorumlama alanları sunmayı ve görsel ifadeyi özgün bir dil haline getirmeyi amaçlamaktadır. Kinetik tipografi ile soyut sanatın etkileşimi ele alınarak, bu iki disiplinin görsel iletişimde nasıl bir araya gelebileceğini incelemiştir. Araştırmada elde edilen bulgular, kinetik tipografi ve soyut sanatın birlikte kullanıldığında, duygu ve düşüncelerin en sade ve öz şekilde aktarılmasında güçlü bir anlatım biçimi sunduğunu göstermektedir. Kinetik tipografi, soyut sanatın yaratıcı yapısıyla birleştiğinde, izleyiciye hem estetik hem de düşünsel açıdan zengin bir deneyim sunarak, görsel anlatımı daha etkili hale getirmektedir. Bu iki tekniğin birleşimi, tasarımcılara yenilikçi ifade biçimleri sunmaktadır. Bu bağlamda, gelecekte yapılacak çalışmaların, bu iki disiplinin teknik ve kavramsal olanaklarını daha da genişleterek, yeni tasarım yaklaşımlarına yön vereceği öngörülmektedir.

Kaynakça

- Ambrose, G. ve Harris P. (2009). *Fundamentals of Graphic Design*, Ava Publishing, İsviçre.
- Arnheim, R. (2015). *Görsel Düşünme*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Avent, C. (2022). "Sanat Dönemleri Serisi: Soyut Sanat", Söylenti Dergisi. <https://www.soylentidergi.com/sanat-donemleri-serisi-soyut-sanat/>, Erişim tarihi: 25.02.2025.
- Ergün, D. (2017). *Soyut, Soyutlama, Soyut Sanat*, The Journal of Academic Social Science, 55 (55), s.233-241.
- Hançerlioğlu, O. (2015). *Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

Kane, J. (2011). *A Type Primer*, Laurence King Publishing Ltd., London.

Mutlu, K. P. ve Aytis. S. (2019). *Soyutlama Kavramının Mekân Tasarımı Eğitime Yansıtılmasının Önemi: 20. Yüzyıl Soyut Resim Sanatı ve FI Wright'ın Yapıları Üzerinden Bir İnceleme*, Tasarım+ Kuram.

Noyan, E. N. (2008). *Sinema ve Grafik Tasarımın Ara Kesitinde Türk Sineması Jenerikleri Tarihi*, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Türkiye.

Solomon, M. (1961). *The Art of Typography*, Art Direction Book Company, New York.

Uygungöz, M. (1995). *Soyut Resim ve Tipografik Yaklaşımlar*.

İnternet Kaynakları

http 1: "Lowlands", <https://tinyurl.com/3zym77az>, Erişim tarihi: 20.02.2025.

http 2: Walthert, E. (2024). "The Preview Seongsu Art Fair 2024", <https://fontsinuse.com/uses/63946/the-preview-seongsu-art-fair-2024>, Erişim tarihi: 20.02.2025.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1. Saul Bass, "North by Northwest Jenerik Tasarımı", 1959. <https://tls.tc/JN7Kt>, Erişim tarihi: 07.03.2025.

Görsel 2. Saul Bass, "Psycho Jenerik Tasarımı", 1960. <https://tls.tc/Z89s0>, Erişim tarihi: 07.03.2025.

Görsel 3. Kyle Cooper, "Se7en jenerik tasarımı", 1995. <https://www.artofthetitle.com/title/se7en/>, Erişim tarihi: 07.03.2025.

Görsel 4. Ernst Keller, "Zürich Sanat ve El Sanatları Okulu'ndan tasarımlar", 1927-1928. <https://www.moma.org/artists/3041-ernst-keller>, Erişim tarihi: 06.03.2025.

Görsel 5. Rosmari Tissi, "Anton Schöb firması dosya tasarımı", 1982. & Rosmari Tissi, Serenaden, 1992. <https://lineto.com/pages/articles/tissi>, Erişim tarihi: 07.03.2025.

Görsel 6. Neville Brody, "The Face dergisi The Kraftwerk röportaj sayfası tasarımı" (yukarıda), 1982. <https://www.testpressing.org/archive/the-facekraftwerkthe-werk-ethic>. Neville Brody, "Fuse dergisi için tipografik tasarımları" (aşağıda), <https://foreverdesignku.blogspot.com/2013/10/fuse.html>, Erişim tarihi: 05.03.2025.

Görsel 7. Ben Conrad, “Venom filmi kapanış jeneriği”, 2018. <https://genpop.tv/work/venom/>, Erişim tarihi: 08.03.2025.

Görsel 8. FITC Tokyo, *Tanıtım Filmi (yukarıda)*, FITC Tokyo poster tasarımları (aşağıda), 2015. <https://tinyurl.com/5n8yh899>, Erişim tarihi: 08.05.2025.

Görsel 9. Lowlands Festivali, “Görsel Kimlik Tasarımları”, 2019. <https://tinyurl.com/3zym77az>, Erişim tarihi: 07.03.2025.

Görsel 10. Lowlands Festivali, Görsel Kimlik Tasarımları, 2018. <https://tinyurl.com/3zym77az>, Erişim tarihi: 20.03.2025.

Görsel 11. The Preview Seongsu Sanat Fuarı, Görsel Kimlik Tasarımları, 2024. <https://l24.im/WDpivC>, Erişim tarihi: 11.03.2025.

Görsel 12. The Preview Seongsu Sanat Fuarı, Görsel Kimlik Tasarımları, 2024. <https://l24.im/WDpivC>, Erişim tarihi: 10.03.2025.